

LILLA AUGUST PRISET

Lärarhandledning

Del 1 Korta skrivövningar

AV PÄR SAHLIN, FÖRFATTARE AV BARN- OCH
UNGDOMSBÖCKER OCH LÄROMEDEL

Till läraren

Det här är en lärarhandledning för dig som vill arbeta med kreativt skrivande tillsammans med dina elever. Handledningen riktar sig särskilt till de lärare som vill låta sina elever delta i Lilla Augustpriset, Sveriges största litterära pristävling för unga.

I lärarhandledningen finns tankar, idéer och förslag på hur du kan arbeta med olika slags skrivövningar och stötta eleverna genom en längre skrivprocess, som exempelvis skrivandet av en tävlingstext.

Handledningen är uppdelad i tre delar. Den första delen består av korta skrivövningar, cirka 5–15 minuter långa, som fungerar utan krav på längre förberedelser och kan användas som kom-igång-övningar eller som en del i en längre skrivworkshop. Den andra delen består av en läshandledning till hur du tillsammans med eleverna kan arbeta med och inspireras av tidigare nominerade och vinnande texter av Lilla Augustpriset. I den tredje delen finns en längre skrivhandledning som stöttar eleverna genom ett längre skrivprojekt, som förhoppningsvis utmynnar i ett tävlingsbidrag till Lilla Augustpriset.

Vad är Lilla Augustpriset?

Lilla Augustpriset är en litterär pristävling som är öppen för alla mellan 16 och 20 år. Priset delas ut på Augustgalan i slutet av november varje år. Vinnaren mottar en statyett och prissumman 15 000 kronor.

Lilla Augustpriset delades ut första gången år 1994. Flera av de som nominerats till Lilla Augustpriset har senare debuterat med framgångsrika böcker, bland andra Lyra Ekström Lindbäck, Amanda Svensson, Isabelle Ståhl och Ali Alonzo.

Lilla Augustpriset vill stärka ungas läs- och skrivförmåga, samt öppna dörren för alla de talangfulla unga skribenter som idag inte söker sig till litteraturvärlden. Därför driver vi ett läs- och skrivfrämjande projekt i samarbete med Helge Ax:son Johnsons stiftelse. I projektet anordnar Lilla Augustpriset skivrarworkshops, tar fram undervisningsmaterial med lärarhandledningar och samarbetar med aktörer såväl på lokal som nationell nivå.

Regler

Man kan delta med en novell, en diktsvit, ett manus, en debattartikel, ett reportage, en essä eller en utredande text. Texten får vara högst 22 500 tecken inklusive blanksteg och varje person får enbart skicka in ett bidrag. Bidraget ska vara ett originalverk och får inte tidigare ha varit publicerat eller deltagit i någon annan litterär tävling utanför skolan.

För mer information om Lilla Augustpriset hänvisas till Augustprisets [webbplats](#).

Korta skrivövningar

Kortskrivandet har många förtjänster. En av dem är att skrivövningarna är just korta. Du kan inleda eller avsluta en lektion med dem, eller använda dem som ett inslag mitt i en lektion. En annan är att de inte kräver några längre förberedelser, det enda som krävs är en introduktion och att eleverna har något att skriva på. Och just för att skrivövningarna är både korta och spontana – här och nu! – blir följden ofta att elever med skrivängslan och/eller höga prestationskrav upplever sig mer fria i sitt skrivande än när de ska skriva långa inlämningsuppgifter.

I kortskrivandet kan idéer formas, prövas, ratas och omformuleras. Det korta formatet gör också skrivandet mer intuitivt och lekfullt och det är inte sällan elever hittar nycklar till längre skrivprojekt. Det kan vara en bild som frammanats, en händelse att bygga vidare på eller en röst eller ett tilltal som känns intressant att arbeta vidare med.

Här nedan följer ett antal korta skrivövningar. I övningarna får eleverna prova på olika aspekter av skrivandet, som exempelvis person- och miljögestaltning, dialogskrivande och olika stilövningar. Låt gärna eleverna läsa sina texter högt för varandra. Många elever blir inspirerade av att höra hur andra tog sig an uppgiften. Skrivövningarna finns som kopieringsunderlag att dela ut till eleverna.

Valda ord

Välj fem ord. Antingen hittar du som lärare på fem ord eller så låter du eleverna skriva ner var sitt ord på en lapp som du samlar in och sedan drar slumpmässigt fem ord ifrån.

Du kan också välja dessa fem ord:

Cykel Dröm Sten Dörr Ilska

Utifrån dessa fem ord ska ni nu göra flera skrivövningar, som beskrivs i uppgift A-C.

Uppgift A – Fem valda ord

Skriv en kort text/dikt om högst åtta rader där de fem orden kommer med. Eleverna bestämmer själva var i texten orden ska komma och när de vill börja en ny rad.

Bestäm om eleverna får böja orden (till exempel cyklar, cyklade) eller inte.

Skriv i 3–5 minuter.

Läs upp texterna högt för varandra. Jämför hur eleverna valde att använda de fem orden.

Uppgift B – Två valda ord

Välj två av de fem valda orden från uppgift A. Skriv en kort text/dikt om högst åtta rader. Texten ska börja med det ena valda ordet. Texten ska sluta med det andra valda ordet.

Skriv i 3–5 minuter.

Läs upp texterna högt för varandra. Jämför hur eleverna valde att använda de två orden.

Uppgift C – Upprepa valt ord

Välj ett av de fem valda orden från uppgift A. Skriv en kort text/dikt om högst åtta rader. I texten ska det valda ordet upprepas flera gånger.

Skriv i 3–5 minuter.

Läs upp texterna högt för varandra. Samtala om hur upprepningarna skapar olika effekter hos den som lyssnar/läser, till exempel rytm.

Beskriva och gestalta personer

Med hjälp av personbeskrivningar får läsaren en tydlig bild av personerna i en berättelse. Inte bara hur personerna ser ut, utan också vilka de är och vad som är deras drivkrafter i en berättelse. I uppgift A-C finns övningar i att beskriva och gestalta personer.

Uppgift A – Armar långa som åror

Det här är en övning i att beskriva en person med hjälp av liknelser och metaforer. Eleverna behöver veta vad en liknelse och metafor är för något innan de gör övningen.

Skriv en text där en person kommer in i ett rum. Beskriv personen med hjälp av liknelser och metaforer, till exempel *Hen är lång som en fura med armar långa som åror.*

Skriv i 3–5 minuter.

Läs upp texterna högt för varandra. Jämför på vilka sätt eleverna använde liknelser och metaforer för att beskriva personen.

Uppgift B – Med blicken i spegeln

Skriv en kort text/scen där en människa gör sin morgonrutin, till exempel vaknar, klär på sig, sminkar sig, äter sin frukost. Uppgiften är att ge läsaren en bild av vem personen är genom att beskriva och gestalta vad personen gör, hur den ser ut, vad den tänker etcetera. Uppmuntra eleverna att använda sig av liknelser och metaforer när de beskriver.

Skriv i 3–5 minuter.

Läs upp texterna högt för varandra. Jämför på vilka olika sätt eleverna beskrev sin person.

Uppgift C – Ett föremål – en människa

Pappas plånbok är stor som en handflata, svart och lätt böjd efter ett liv i bakfickan. Så inleder författaren Åsa Linderborg sin självbiografiska

debutroman *Mig äger ingen*. Beskrivningen av plånboken är cirka en sida lång och blir en effektiv inledning för att beskriva bokens huvudperson.

Beskriv en person utifrån ett föremål. Det kan till exempel vara ett par skor, ett fordon eller ett hus. På vilket sätt liknar föremålet personen? Hur kan föremålets olika funktioner användas för att beskriva personen? Vilka yttre och inre beskrivningar av föremålet kan användas för att beskriva personen?

Skriv i 3–5 minuter.

Läs upp texterna högt för varandra. Jämför på vilka olika sätt eleverna använde sitt föremål för att lyfta fram sin person.

Beskriva och gestalta miljöer

Med hjälp av miljöbeskrivningar i en text kan författaren måla upp tydliga scener för läsaren och förmedla olika slags känslöstämningar. I uppgift A–D finns övningar i att beskriva och gestalta miljöer.

Uppgift A – En gemensam plats

Välj en gemensam plats som alla i gruppen känner till (helst utomhus).

Beskriv platsen så levande och tydligt som möjligt. Använd alla sinnen. Ta hjälp av specifika ordval, adjektiv, liknelser, metaforer och andra bildspråk i beskrivningarna.

Skriv i 3–5 minuter.

Läs upp texterna högt för varandra och jämför de olika beskrivningarna.

Uppgift B – Med ett starkare sinne

Välj en plats (helst utomhus). Beskriv platsen så levande som möjligt, men låt ett sinne, till exempel hörseln, vara mer dominant i texten än de andra sinnen. Ta hjälp av specifika ordval, adjektiv, liknelser, metaforer och andra bildspråk för att beskriva.

Skriv i 3–5 minuter.

Läs upp texterna högt för varandra. Vilken effekt får det när ett sinne blir mer dominant?

Uppgift C – Vilken tid?

Välj en plats utomhus, en tid på dygnet och på året (varje elev väljer själv). Beskriv platsen så levande som möjligt, men utan att avslöja vilken tid på dygnet eller året det är. Det ska framgå i textens beskrivningar och gestaltningar av platsen.

Skriv i 3–5 minuter.

Läs upp texterna högt för varandra och gissa vilken tid på dygnet och året texten utspelar sig.

Uppgift D – En förändrad känsla

Välj en plats. Bestäm en känsla som beskrivningen av platsen ska förmedla (till exempel idyllisk, hotfull, romantisk, karg).

Skriv i 3–5 minuter.

Fortsätt beskriva platsen men låt nu känslan på platsen förändras (något hotfullt stör idyllen, det romantiska blir tragiskt, det karga blir bördigt etcetera).

Skriv i 3–5 minuter.

Läs upp texten högt för varandra. Märks det tydligt i texten när känslan förändrades? Vilken effekt får det? Hur kan man använda den effekten i en text?

Skriva och gestalta med dialog

Dialogen i en text kan användas till mycket. Den kan visa vad människor tycker, känner, tänker och gör. Den kan också användas för att driva berättelsen framåt eller för att skapa konflikter och missförstånd. I uppgift A–C finns övningar i att skriva och gestalta med dialog.

Uppgift A – Fast i ett rum, version 1

Två personer har blivit inlåsta i ett rum. De känner inte varandra så väl, men börjar samtala med varandra. De vill båda komma ut från det låsta rummet. Under samtalets gång ska den ena fatta tycke för den andra.

Skriv dialogen mellan de två personerna. Eleverna ska enbart skriva replikerna mellan personerna, som ett film- eller teatermanus.

Skriv i 3–5 minuter.

Läs upp dialogerna högt för varandra. Hur märks det i samtalet att den ena har fattat tycke för den andra?

Uppgift B – Fast i ett rum, version 2

Två personer har blivit inlåsta i ett rum. De känner inte varandra så väl, men börjar samtala med varandra. De vill båda komma ut från det låsta rummet. Under samtalets gång uppstår en konflikt mellan de två personerna.

Skriv dialogen mellan de två. Eleverna ska enbart skriva replikerna mellan personerna, som ett film- eller teatermanus.

Skriv i 3–5 minuter.

Läs upp dialogerna högt för varandra. Vad är det för konflikt som uppstår i dialogen? Hur märks det i sättet som de talar med varandra?

Uppgift C – Fast i ett rum, version 3

Många författare varierar sin dialog med handlingar, beskrivningar och inre tankar. Det gör dialogen mer gestaltande.

Välj en av scenerna från uppgift A eller B. Fyll ut dialogen med handlingar, beskrivningar och inre tankar.

Skriv i 3–5 minuter.

Läs upp texterna högt för varandra. Jämför texterna med dialogerna från A och B. Vad blev bättre eller sämre?

Skriva och gestalta scener

Med hjälp av händelser i olika scener bygger författaren upp sin text. Gestaltade scener är mest vanliga i skönlitteraturen men finns även i sakprosan, då de kan användas för att exemplifiera en företeelse. I uppgift

A-E beskrivs fem olika scener. Elevernas uppgift är att skriva en kort scen utifrån de förutsättningar som beskrivs i övningen. Uppmuntra dem att variera texten med beskrivningar, dialog och inre tankar. Eleverna bestämmer själva (om inte annat sägs) vilket berättarperspektiv och tempus texten ska skrivas i.

Uppgift A – Vid frukostbordet

Scen: En familj sitter samlad vid frukostbordet. En person har något som den måste berätta för de andra. Det kan till exempel vara en hemlighet som nu måste ut i ljuset, eller ett beslut som har fattats. Hur reagerar övriga i familjen på det som personen berättar? Skriv scenen och berätta!

Skriv 5–10 minuter.

Läs upp texterna högt för varandra. På vilka olika sätt gestaltade eleverna texten?

Uppgift B – En oväntad vändning

Scen: Två personer träffas på ett fik. De har känt varandra länge. Den ena personen vill bara prata om festen dem var på i lördags. Den andra personen vill berätta att hen är kär. Vad händer? Skriv scenen och berätta!

Skriv 5–10 minuter.

Läs upp texterna högt för varandra. På vilka olika sätt gestaltade eleverna texten?

Uppgift C – En pinsam scen

Scen: Det är skolavslutning i skolans aula. Tal hålls, sånger sjungs, priser delas ut. Alla är finklädde, alla är glada. Men något händer under avslutningen som förändrar stämningen från uppsluppen och festlig till pinsam och genant. Vad händer? Skriv scenen och berätta!

Skriv 5–10 minuter.

Läs upp texterna högt för varandra. På vilka olika sätt gestaltade eleverna texten?

Uppgift D – ett farligt/utmanande uppdrag

Scen: Två eller flera personer har tagit på sig ett farligt/utmanande uppdrag. Men när uppdraget ska utföras ångrar sig en av personerna. Vad är det för uppdrag personerna ska utföra? Varför ångrar sig en av personerna? Hur reagerar de andra? Skriv scenen och berätta!

Skriv 5–10 minuter.

Läs upp texterna högt för varandra. På vilka olika sätt gestaltade eleverna texten?

Uppgift E – Världens fest

Scen: En stor fest pågår. Det är fullt av folk som dansar och festar. Musiken dånar. På festen finns två personer. De känner inte varandra, men kommer snart att mötas. Skriv scenen först genom den ena personens perspektiv (jagform eller tredje person) fram till att den möter den andra personen. Skriv sedan scenen genom den andra personens perspektiv (jagform eller tredje person) fram till att den möter den andra personen. Skriv därefter scenen genom att skifta berättarperspektivet mellan de två personerna fram tills att de möter varandra.

Skriv 5–10 minuter.

Läs upp texterna högt för varandra. Vilka skillnader blev det med de olika perspektiven?

Stilövningar á la Raymond Queneau

Författaren Raymond Queneau gav 1947 ut boken *Stilövningar* där han utgick från samma grundhistoria för att sedan variera den i flera olika stilar, till exempel med många eller få ord, med fokus på bara ett sinne, med olika tempus eller med olika versmått. Här nedan följer ett antal skrivövningar, A–H, inspirerade av Queneaus stilövningar. Till varje övning

ska eleverna utgå från grundhistorien här nedanför. Uppmuntra eleverna att ta ut svängarna ordentligt:

En kvinna kliver av bussen. Hon hälsar på en man som rastar sin hund. De talar om vädret. En ung cyklist korsar gatan och är nära att bli påkörd av en lastbil. Kvinnan säger något till cyklisten innan hon går in genom porten till ett flerfamiljshus, tar trapporna upp till sitt våningsplan, låser upp dörren till sin lägenhet och går in.

Uppgift A – Målande beskrivningar

Skriv texten med utförliga och målande beskrivningar av berättelsens personer, platser och händelser. Använd specifika ordval, adjektiv och bildspråk för att få texten så levande som möjligt.

Skriv i 7–10 minuter

Läs upp texterna högt för varandra. Jämför beskrivningarna med varandra.

Uppgift B – Jag, jag, jag

Skriv om texten till jagform i preteritum (dåtid). Eleverna väljer vem som ska vara jaget i berättelsen. Hur uppfattar jaget händelserna? Vad ser jaget? Vad ser jaget inte?

Skriv i 7–10 minuter

Läs upp texterna högt för varandra. Vilka olika "jag" fanns det i de olika texterna?

Uppgift C – Du, du, du

Skriv texten i duform och i presens. Eleverna väljer vem som ska vara du i berättelsen.

Skriv i 7–10 minuter.

Läs upp texterna högt för varandra. Vilken effekt får du-formen i texten?

Uppgift D – Baklänges

Skriv om texten så att händelserna sker i omvänd ordning jämfört med originalet. Vilka förändringar behöver göras för att texten ska fungera?

Skriv i 5–7 minuter.

Läs upp texterna högt för varandra. Vad hände med berättelsen när den skrevs baklänges?

Uppgift E – Poetisk text

Skriv om texten till en dikt. Eleven väljer när det ska vara radbyte eller om de ska rimma eller inte. Använd bildspråk eller andra språkliga verktygsmedel för att uppnå bästa effekt på dikten.

Skriv i 7–10 minuter.

Läs upp texterna högt för varandra. Vilka olika slags dikter blev det av texten?

Uppgift F – Journalistisk text

Skriv om texten till en notis, nyhetsartikel eller ett kort reportage. Besvara de journalistiska frågeorden *Vem? Vad? Var? När? Hur? och Varför?* Återge händelser och intervjusvar i texten.

Skriv i 10–20 minuter.

Läs upp texterna högt för varandra. Jämför vilka av händelserna i texten som var själva nyheten.

Uppgift G – Genretext

Skriv om texten till en genrelitterär text, det vill säga till genrer som exempelvis fantasy, skräck, thriller, sci-fi eller romance. Vad behöver förstärkas i texten för att få fram det genrespecifika?

Skriv i 10–20 minuter.

Läs upp texterna högt för varandra. Vilka olika genrer skrevs texten om till?

Uppgift H – Teater- eller filmmanus

Skriv om texten till ett teater- eller filmmanus. Skriv dialoger, scenanvisningar och beskrivningar. Tänk på att inre tankar inte ska skrivas ut, utan måste sägas eller gestaltas på annat sätt, till exempel genom handling.

Skriv i 10–20 minuter.

Läs upp texterna högt för varandra. Jämför på vilka olika sätt texten gestaltades som manus.

LILLA
AUGUST
PRISET

KONTAKT

TELEFON: 076-125 36 66

EMAIL: INFO@LILLAAUGUSTPRISET.SE

BESÖKSADRESS:

SVENSKA FÖRLÄGGAREFÖRENINGEN

C/O A HOUSE KATARINAHUSET

STADSGÅRDEN 6

116 45 STOCKHOLM